

Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 06.11.2025 nr RIIGIKOGU/25-1109/-
3T

Meie 11.11.2025 nr 2-3/3543-6

**Vabariigi Valitsuse seisukoht
planeerimiseaduse muutmise seaduse eelnõule
(742 SE)**

Riigikogu esitas Vabariigi Valitsusele arvamuse andmiseks Riigikogu Isamaa fraktsiooni 08.10.2025 algatatud planeerimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (742 SE), mille eesmärk on eelnõu seletuskirja järgi anda kohalikele omavalitsustele õigus välistada visuaalset vaadet oluliselt rikkuvate tuuleparkide rajamist.

Vabariigi Valitsuse 06.11.2025 toimunud istungil planeerimiseaduse muutmise seaduse eelnõud (742 SE) ei toetatud järgmistel kaalutlustel.

1. Eelnõu § 1 punktiga 1 nähakse ette planeerimiseaduse (edaspidi *PlanS*) § 96 lõike 2 täiendamine punktiga 5, mille järgi ei algatataks kohaliku omavalitsuse eriplaneeringut ja keskkonnamõju strateegilist hindamist sealhulgas juhul, kui kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu elluviimisega kaasneks planeeritava tuuleelektrijaama ebaproportsionaalne negatiivne visuaalne mõju.

Kavandatav täiendus, mis võimaldaks eriplaneeringu algatamata jätmist tuuleelektrijaama „ebaproportsionaalse negatiivse visuaalse mõju“ tõttu, ei ole otseselt *PlanS* § 96 lõikes 2 sätestatud. Siiski on võimalik kaaluda, kas visuaalne mõju mahub olemasolevate algatamata jätmise aluste alla: 1) muu ülekaalukal avalikul huvil põhinev põhjus (*PlanS* § 96 lõike 2 punkt 3); või 2) ilmne, et algatatava planeeringu elluviimine tulevikus ei ole võimalik (*PlanS* § 96 lõike 2 punkt 2).

Visuaalne mõju on seotud keskkonnahäiringuga ja avaliku huviga. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (edaspidi *KeÜS*) kohaselt on keskkonnahäiring inimtegevusega kaasnev vahetu või kaudne ebasoodne mõju keskkonnale, sealhulgas keskkonna kaudu toimiv mõju inimese tervisele, heaolule või varale või kultuuripärandile (*KeÜS* § 3 lõige 1). *PlanS* kohaselt peab planeerimisalase tegevuse korraldaja tasakaalustama erinevaid huve, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi (*PlanS* § 10 lõige 1). Kui negatiivne visuaalne mõju on sedavõrd ulatuslik, et see kaalub üles planeeringu elluviimisega seotud huvid, võib see kvalifitseeruda „muu ülekaalukal avalikul huvil põhineva põhjusena“ (*PlanS* § 96 lõike 2 punkt 3).

Riigikogu menetluses on planeerimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (683 SE), mis on läbinud esimese lugemise, millega kavandatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu regulatsioon PlanS-is tervikuna välja jätta. Seetõttu oleks eelnõu 742 SE menetlemine paralleelselt 683 SE-ga õigusloome seisukohalt põhjendamatult ja tekitaks õigusliku segaduse PlanS rakendamisel.

2. Eelnõu § 1 punktiga 2 nähakse ette, et PlanS § 128 lõiget 2 täiendatakse punktiga 7, mille järgi ei alkatataks detailplaneeringut sealhulgas juhul, kui detailplaneeringu elluviimisega kaasneks planeeritava tuuleelektrijaama ebaproportsionaalne negatiivne visuaalne mõju. Eelnõu seletuskirja kohaselt on eelnõu eesmärk anda kohalikele omavalitsustele õigus välistada visuaalset vaadet oluliselt rikkuvate tuuleparkide rajamist.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõike 1 järgi on omavalitsusüksuse ülesandeks korraldada vallas või linnas ruumilist planeerimist, kui see ülesanne ei ole seadusega antud kellegi teise täita. Planeerimisautonoomia kui kohaliku omavalitsuse üksuse õigus otsustada, kas ja millisel viisil lahendada ruumilise planeerimise küsimusi oma territooriumil, on hõlmatud kohaliku omavalitsuse enesekorraldusõigusega ja kuulub seega põhiseaduse § 154 lõike 1 kaitsealasse. Üld- ja detailplaneeringute kehtestamisel on kohaliku omavalitsuse üksusel ulatuslik kaalutlusruum. Kaalumisel peab kohaliku omavalitsusüksus arvestama nii avalikke huve, mis väljenduvad üldplaneeringutes, kui ka taotleja ja puudutatud isikute põhjendatud huve.

Riigikohus on leidnud, et PlanS § 128 lõike 2 sõnastus „eelkõige“ viitab sellele, et sättes sisaldub näitlik ehk mitteammendav loetelu võimalikest asjaoludest, mille esinemise korral on detailplaneeringu algamata jätmise põhjendatud. Järelikult on kohaliku omavalitsuse üksusel võimalik jätta detailplaneering algamata ka PlanS § 128 lõike 2 alapunktides nimetatud kaalukal põhjusel, osutades otsuse õigusliku alusena PlanS § 128 lõikele 2. Kuigi visuaalse mõju arvestamine on oluline ja tuleneb planeerimise põhimõtetest (PlanS § 8) ning laiemalt keskkonnanähtingute vältimise nõudest (KeÜS § 3 lõige 1, KeÜS § 10), on detailplaneeringu algamata jätmise alused PlanS § 128 lõikes 2 juba sätestatud. Ebaproportsionaalne negatiivne visuaalne mõju on käsitletav kas ebaproportsionaalse kolmanda isiku õiguste riivena (PlanS § 128 lõike 2 punkt 4) või muu ülekaalukal avalikul huvil põhineva põhjusena (PlanS § 128 lõike 2 punkt 3), mis on seotud esteetilise miljöö ja elukeskkonna kvaliteedi tagamisega (PlanS § 8). Seega on visuaalse mõju arvestamine kaetud olemasolevate sätetega ning puudub vajadus täiendada seadust eraldi alusega.

Eelnõus nimetatud põhjusel detailplaneeringu algamata jätmise üldaluse lisamine on problemaatiline mitmest aspektist:

- 1) eelnõukohane alus „tuuleelektrijaama ebaproportsionaalne visuaalne mõju“ on väga subjektiivne kriteerium ja annab võimalused meelevaldseks tõlgendamiseks.

- 2) eelnõu seletuskirjast ei selgu, kuidas selgitaks kohalik omavalitsus välja olulise visuaalse vaate rikkumise ilma eelneva põhjalikumana analüüsita. Detailplaneeringu algamata jätmise põhjalikumale kaalumisele osundas ka Riigikohus põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 5-24-34. PlanS § 128 lõike 4 järgi alkatatakse detailplaneering või jäetakse algamata üldjuhul 30 päeva jooksul selle algamise taotluse saamisest arvates. Mõjuval põhjusel, eelkõige planeeringuala suurusest, uuringute läbiviimise vajadusest, halduslepingu või planeeringu koostamise tellimise kulude kandmiseks sõlmitava lepingu eelduseks olevate asjaolude selgitamisest või kaasatavate ja koostöötegijate suurest hulgast tingitud põhjusel, võib nimetatud tähtaega pikendada 90 päevani. Seega ei loo eelnõu

kohalikele omavalitsustele sisuliselt uut õigust, vaid dubleerib olemasolevat kaalutlusruumi, lisades samas õigusliku ebamäärasuse.

3) eelnõu ei arvesta kohaliku omavalitsuse planeerimisautonoomiaga, mis niigi võimaldab kohalikul omavalitsusel ilma PlanS § 128 lõikes 2 nimetatata muul olulisel põhjusel avaliku huvi olemasolul jätta detailplaneering algatamata.

4) seadusemuudatus ei aita kaasa planeeringute kiirendamisele, vastupidi – seadusemuudatus tekitab veelgi rohkem võimalikke vaidluskohti, sest mõiste „ebaproportsionaalne visuaalne mõju“ on ettepanekus sisustamata ning tõenäoliselt pole seda võimalik ka üksüheselt seaduse tasandil sisustada. Tuulepargi rajamisele eelnevad juba praegu põhjalikud ja mahukad mõjuanalüüsid, sealhulgas visuaalsete mõjude hindamine. See tähendab, et mõjud ei jää hindamata ning juhul, kui konkreetsele asukohta tuulikut objektiivsetel põhjustel rajada ei saa, siis sellist planeeringut ka ei kehtestata. Sisustamata ning varasema praktikata protsessi lisamine planeerimismenetlustesse tekitab probleeme õigusselgusega ning selle mõjud võivad olla kaugeleulatuvad ning prognoosimatud.

3. Eelnõu seletuskirjas ei ole analüüsitud seaduse rakendamisega kaasnevat võimalikku negatiivset mõju Eesti taastuvenergia eesmärkide saavutamisele ega hinnatud selle kooskõla riiklike kliima- ja energiapoliitika suundadega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Erkki Keldo
majandus- ja tööstusminister

Ahto Pahk
+372 5307 2548 ahto.pahk@mkm.ee